

อาสาสมัครกับการศึกษา : “กระบวนการอาสาสมัครกับการส่งเสริมการเรียนรู้ :
ประสบการณ์ของไทยและประเทศญี่ปุ่น”

งานประชุมระดับชาติด้านการอาสาสมัคร ครั้งที่ 1 วันที่ 7 พฤษภาคม 2558 เวลา 11.15 – 12.30 น.
ณ ห้องโสภา สุทธิพิทักษ์ ชั้น 7 อาคารโสภา สุทธิพิทักษ์ (อาคาร 6) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

องค์กรรับผิดชอบ : สถาบันคลังสมองของชาติ

วิทยากร

- 1) Miss Akiko Seto *President, International Association of Volunteer Effort, Japan*
- 2) ดร.ชมพูนุช ชัยรัตน์ *ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*
- 3) ดร.วรชาติ เจริญจันทร์ *คณบดีคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยรังสิต*

ดำเนินรายการโดย ดร.ภาสกร อินทุमार *คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*

การดำเนินรายการในช่วงแรกได้รับเกียรติจาก **ศาสตราจารย์ ดร.ปิยะวัติ บุญหลง ผู้อำนวยการสถาบันคลังสมองของชาติ** ในการเกริ่นนำที่มาที่ไปของหัวข้อครั้งนี้ จากการที่สถาบันคลังสมองของชาติได้จัดโครงการศึกษาดูงานอาสาสมัครกับการส่งเสริมการเรียนรู้ ณ ประเทศญี่ปุ่น เดือนมีนาคมที่ผ่านมา ความสำคัญกับอาสาสมัครมีมากโดยเฉพาะมหาวิทยาลัย อันเนื่องมาจาก มหาวิทยาลัยมีจุดเด่น คือ การเป็นที่รวมของนักศึกษา คนรุ่นใหม่ได้มีโอกาสสร้างเสริมประสบการณ์ในการทำงานผ่านกิจกรรมงานอาสาเพื่อสังคมตั้งแต่อยู่นิรนามมหาวิทยาลัย

นำเสนอกรณีศึกษา การทำงานอาสาสมัครในสถาบันการศึกษา ของประเทศญี่ปุ่น

โดย Miss Akiko Seto : *President, International Association of Volunteer Effort, Japan*

ได้เล่าประวัติความเป็นมาขององค์กรตนเองว่า มีกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาสาสมัครของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นด้วย ซึ่งในการให้ข้อมูลช่วงแรกเป็นการให้ข้อมูลภาพกว้างใน 3 ประเด็นคือ

- อาสาสมัครเยาวชน เริ่มต้นเข้ามาช่วงเวลาคือ แผ่นดินไหว (Hanshin-Awaji) ในเดือนมกราคมในปี 1995 และนำมันรั่วในทะเลญี่ปุ่นในปี 1997
- รัฐบาลเริ่มให้การสนับสนุนงบประมาณโดยมีโครงการตัวอย่างที่ดี (Best practice) ในปี 2007-2008 ทั้งอุดมศึกษาและโรงเรียน ซึ่งรัฐบาลให้งบประมาณ 4 ปีสำหรับมหาวิทยาลัยและ 2 ปีสำหรับวิทยาลัย โดยมีการนำเสนอโครงการทั้งหมด 93 ที่ได้รับการรับรองและนำไปใช้โดยมหาวิทยาลัย
- จากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 1,254 โดย 80% มหาวิทยาลัยมีการดำเนินงานด้านอาสาสมัครในมหาวิทยาลัย และ ที่สำคัญคือ 10% มีศูนย์อาสาสมัครในกิจการนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

เป้าหมายคือ การที่มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยควรมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ดังปรัชญาของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ได้น้อมนำพระราชโองการของเจ้าฟ้ามหิตลดาอุบลเดช กรมหลวงสงขลานครินทร์ที่ว่า “ขอให้ถือผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่สอง ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศ จะตกมาแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์” นั่นคือจิตวิญญาณของอาสาสมัคร

กิจกรรมของศูนย์อาสาสมัคร (UVC) คือ การให้บริการข้อมูล การสร้างเครือข่าย งบประมาณที่พัก การอบรมทักษะต่างๆ การจับคู่ (Matching) งานวิจัย และอื่นๆ โดยศูนย์ UVC ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างศูนย์อาสาสมัครในท้องถิ่นและองค์กรไม่แสวงกำไรในระดับประเทศ (Non-Profit Organization; NPO)

ตัวอย่างของงานอาสาสมัครนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่น คือ

IVUSA (International Volunteer University student Association)

Youth Vision ก่อตั้งโดยอาสาสมัครนักศึกษาที่ได้ไปร่วมในเหตุการณ์แผ่นดินไหวและน้ำท่วมครั้งดังกล่าว

GAKUVO ก่อตั้งโดย Nippon Foundation และพัฒนานักศึกษาให้เกิดการทำงานอาสาสมัคร กิจกรรม

หลักให้การสนับสนุนงบประมาณ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สัมมนา ประสานงานอาสาสมัครนักศึกษาทั้งในระบบหลักสูตรและนอกหลักสูตร

ประเด็นที่จะต้องพัฒนางานอาสาสมัคร (จิตอาสา) คือ

- 1) การพิจารณาทบทวนเป้าหมายของศูนย์ฯ เช่น การสามารถเป็นหน่วยกิต หรือ แรงดึงดูดให้นักศึกษาเข้ามาทำงานอาสาสมัครและการให้ความสำคัญประสิทธิผลของงานอาสาสมัคร
- 2) งานอาสาสมัครยังไม่ได้ได้รับความเข้าใจและสนับสนุนจากหน่วยงาน เจ้าหน้าที่ภายในมหาวิทยาลัย
- 3) แนวทางในการประเมินผลงานอาสาสมัครต้องมีทั้งคุณภาพและปริมาณ
- 4) ผู้ประสานงานอาสาสมัคร ควรมีบทบาทและตำแหน่งที่ชัดเจน ทั้งบทบาทภายในและภายนอกคือ การเป็นเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัย (ภายใน) และการมีส่วนร่วมในการชุมชนและสังคม (ภายนอก)

นำเสนอกรณีศึกษา การทำงานอาสาสมัครในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

โดย ดร.ชมพูนุช ชัยรัตน์ะ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเริ่มจากค่านิยมขององค์กร (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี) รวมทั้งอัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมงานจิตอาสาตั้งแต่อดีตทั้งในการเรียนการสอน (วิชา พัฒนาชุมชน สาธารณสุข พยาบาล ลงในชุมชน) รวมทั้ง การส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานกิจกรรมอาสาผ่านชมรมต่างๆ ถึง 18 ชมรม

และจากการได้มีโอกาสร่วมไปศึกษาดูงานกระบวนการอาสาศาสตร์ที่ประเทศญี่ปุ่น จึงนำประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ตัวอย่าง คือ **Volunteer Bank** การลงทะเบียนและแจ้งความชอบงานอาสาประเภทใด เพื่อได้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา หลังจากนั้นได้ดำเนินการ**จัดตั้งศูนย์อาสาศาสตร์** เน้นในการทำงานอาสาศาสตร์เพื่อการเป็นพลเมือง ศูนย์กลางข้อมูลด้านอาสาศาสตร์ จัดกลไกการศึกษาพัฒนาความเป็นพลเมือง และให้อาจารย์ได้จัดการเรียนการสอนแบบ **Active learning** เพื่อให้ นักศึกษาได้เป็นบัณฑิตที่มีทั้งความรู้และมีสำนึกความเป็นพลเมืองแก่สังคม

นอกจากนี้ **ศูนย์อาสาศาสตร์** การจัดการอาสาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน โครงการพัฒนาจิตอาสาที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชนผ่านชมรมที่มีอยู่อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งผลให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง รวมทั้งโครงการส่งเสริมให้นักศึกษาปี 1 ร่วมกันคิดโครงการที่ดีแก่ชุมชน มีการประกวดและได้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจ เป็นต้น

การถอดบทเรียนจากงานอาสาศาสตร์ เป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้เกิดสำนึกในจิตใจ โดยอยากให้นักศึกษาที่เป็นอาสาศาสตร์ทำงานเพื่อเปลี่ยนสังคม ความเป็นจิตอาสาเกิดความสวยงามในตนเองและสังคม เพื่อสังคมจะได้นำอยู่ ถึงแม้งานอาสาของนักศึกษาจะเป็นส่วนเล็กๆ ในสังคมแต่อยากจะให้งานจิตอาสาเกิดความเปลี่ยนแปลงในสังคมและจิตใจของนักศึกษาเอง

นำเสนอกรณีศึกษา การทำงานอาสาศาสตร์ของคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยรังสิต

โดย ดร.วรชาติ เจ็ดชมจันทร์ คณบดีคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยรังสิต

โดยมีการกล่าวในเรื่องของคำสำคัญ (Key Word) คือ **การศึกษาและอาสาศาสตร์**

การศึกษา การทำให้มีความรู้และทักษะ และ อาสาศาสตร์ คือ บัณฑิตสำคัญที่ทำให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น

ได้นำเสนองานวิจัยของการศึกษาพฤติกรรมการใช้ชีวิตของนักศึกษากายภาพบำบัด ชั้นปีที่ 1 จำนวน 236 คน พบว่า นักศึกษาใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับเรื่องของตนเอง เช่น 1 ใน 8 คิดใช้ยาลดความอ้วน การทบทวนบทเรียนเฉลี่ย 3 นาที/วัน การตั้งครมที่ไม่พึงประสงค์เฉลี่ย 1-2 คน/ปี ความมุ่งมั่นในการทำงานเฉลี่ย 40.25% บัณฑิตความสำเร็จด้านการเรียนอยู่ที่อาจารย์ 76.47%

และจากแบบประเมินพฤติกรรมของนักศึกษา 15 ด้าน พบว่า ประเด็น : การเข้าใจตนเองและผู้อื่นและ ความเป็นผู้นำ อยู่ในระดับสูง และ ประเด็น : ความต้องการสัมฤทธิ์ และ ความต้องการพึ่งตนเอง ในระดับต่ำ และมีความสัมพันธ์แบบแปรผกผันของเด็ก Gen Z สำหรับงานด้านอาสาศาสตร์ จะพบว่า งานอาสาศาสตร์ไม่ได้อยู่ในสายเลือด นี่คือการเกิดความเป็นจริงที่เกิดขึ้นของเด็ก Gen Z

ดังนั้น จิตอาสาจึงเป็นเรื่องภายในต้องสร้างจิตสำนึก เพื่อให้เกิดงานอาสาศาสตร์ที่เป็นเรื่องโลกภายนอก (Publish mind)

อาสาสมัคร ตัวอย่างคณะกรรมการภาพบำบัด มหาวิทยาลัยรังสิต มีเป้าหมาย การดูแลผู้ป่วยด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ด้วยจิตตปัญญาศึกษา นั่นคือ การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงด้านในผ่านงานอาสาสมัคร (PBL) มีกระบวนการ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง เข้าใจผู้อื่น ผ่านกิจกรรมงานอาสาสมัครเพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงเชื่อมโยงกับชีวิต จนเกิดปัญญาจากการถอดบทเรียนด้วยตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการออกหน่วยให้บริการตรวจสุขภาพ โครงการกายภาพบำบัดพบประชาชน The Cheerleading World Championships 2013 กีฬามหาวิทยาลัย “มอดินแดงเกมส์” งานอาสาสมัครสอนคนตาบอดถ่ายภาพร่วมกับครูคุณ เป็นต้น

- คณะกรรมการภาพบำบัด ได้จัดโครงสร้างกิจกรรมหลักสำหรับการพัฒนานักศึกษา 4 ขั้นตอน ให้มี soft skill คือ
- ปี 1 เรียนรู้ตนเอง เข้าใจผู้อื่น
  - ปี 2 Smart Team
  - ปี 3 Leader
  - ปี 4 การเผชิญความตายอย่างสงบ

เมื่อนักศึกษาได้เรียนรู้ทั้ง 4 ปี ผ่านกระบวนการ Activity Base โดยมีคาดหวังจะเกิดการเรียนรู้ตนเอง เข้าใจคนอื่น เรียนรู้คุณค่าและพลังชีวิตของตนเอง เรียนรู้ความสัมพันธ์ การทำงานเป็นทีม ภาวะผู้นำที่เน้นพลังกลุ่ม

การจะเป็นอาสาสมัครที่ดี ไม่ใช่การทำกิจกรรมงานอาสาจำนวนมาก เป็นอาสาสมัครทุกลมหายใจ คุณต้องคิดถึงคนอื่นเสมอ (Keep in Mind)

อภิปรายแลกเปลี่ยนในวงกว้างเพื่อเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนให้หลากหลายมากขึ้น

คำถามคือ แนวความคิดงานอาสาสมัครของมหาวิทยาลัยในการจัดการหลังจากนักศึกษาจบเป็นบัณฑิต?

คำตอบคือ

- การดำเนินงานอาสาสมัครที่มีใจแต่กลายเป็นภาระชาวบ้าน ดังนั้นมหาวิทยาลัยจะต้องใช้เวลาพอสมควรในการบ่มเพาะนักศึกษา หลอมรวมงานอาสาผ่านศูนย์งานอาสาสมัคร เพื่อให้เกิดความตระหนักและจิตสำนึกงานด้านอาสาสมัคร
- การสร้าง Inspiration ของคน อย่ายึดติดกับ Hard skill ควรส่งเสริม Soft skill
- การมีประสบการณ์ที่เคยทำงานอาสาสมัครเป็นเรื่องสำคัญ เช่น การเคยทำงานอาสาเมื่อตอนเป็นนักศึกษาจะเป็นบุคคลอันดับต้นๆที่มีใจจะทำงานอาสาเมื่อเกิดเหตุการณ์ต่างๆ
- งานอาสาเป็นงานที่สามารถทำได้ตลอดชีวิต

- SCR
- การทำงานอาสาสมัครจะต้องมีปัจจัยในการดำรงชีวิตเพียงพอถึงจะทำงานอาสาสมัครได้

.....